

Hvem skaber udviklingen i den danske varmesektor?

I snart 30 år har jeg været involveret i den del af dansk energipolitik, der vedrører varmeproduktion. Igennem alle disse år har jeg tit stillet mig selv det spørgsmål, hvem er det egentlig der generere udvikling og synergi i den del af vor energiproduktion, der omfatter varmeproduktionen. Svaret er tydeligt og klart – det gør varmegværker, rådgivere, producenter af produktions- og distributionsudstyr samt videninstitutioner i en løbende proces, hvor praksis og erfaring kombineres med forskning og hvor hver part spiller ind med den viden, der er oparbejdet gennem de erfaringer den enkelte har gjort.

Men hvad med rammerne? Ja det har skiftende regeringer og embedsmænd forsøgt sig med, men for det meste uden særlig stor succes. Gang på gang har varmegværkerne oplevet "en forvirret" energipolitik, hvis overordnede mål syntes at være meget uklare.

Det startede med indføringen af naturgas til varmeproduktion med henblik på at få skabt et fleksibelt energisystem, hvor de naturgasfyrede decentrale kraftvarmegværker udgjorde en vigtig brik, hvilket i sig selv var en glimrende idé. Mange varmegværker blev dog "tvunget" ind i aftaget af naturgas, og ulykkerne faldt ned som brænde da naturgasprisen omkring årtusindskiftet steg meget markant grundet dets bundethed til olieprisen. Mange varmegværker var bundet til naturgassen og kunne ikke skifte til anden energikilde. Fjernvarmekunderne var hermed "hængt" op på en varmepris de ingen indflydelse havde på. Politikernes og embedsmændenes store projekt havde udviklet sig til en fiasko.

Frem til i dag har politikerne og embedsmændene ikke evnet at finde frem til nogle perspektivrige rammer, hvor målet for varmeproduktionen primært baseres på landets egne energikilder, og en fleksibilitet der er baseret på anvendelsen af lokale energikilder. Det har efterladt en lang række varmegværker i en desillusioneret situation, hvor fremtidige investeringer i produktionsanlæg bliver meget usikre, og derfor forventelige også meget afventende.

På trods af disse forhold har de mange små og mellemstore varmegværker, der som hovedregel er brugerbaserede værker, været i stand til at indgå i en lang række udviklingsprojekter med henblik på at optimere såvel produktion som distribution. Det er sket gennem projekter som eksempelvis Flekseenergi, hvor man har fokuseret på samarbejds muligheder, samproduktion, lokalbaserede energikilder som biomasse-geotermi-overskudsarme/procesvarme-lavtemperatur-m.v. I disse projekter har deltaget rådgivende ingeniørfirmaer, producenter af produktions- og distributionsudstyr, videninstitutioner samt ikke mindst utrolig mange varmegværker. Der er i Nordjylland en række glimrende eksempler på, hvorledes parterne selv har skabt udvikling, synergi og innovation uden indblanding fra de centrale aktører som ministre og embedsmænd.

På trods af at udviklingen således er skabt nedefra og ikke oppefra oplever vi så i disse dage en energiminister, der mener at kunne finde effektiviseringer på knap 6 milliarder kr. i den samlede energisektor. Det vidner om, at ministeren ikke besidder den nødvendige viden på området eller også bliver vildledt af hans embedsmænd. Der er nemlig en række forhold han totalt overser, og som jeg synes er utrolig vigtige at få synliggjort.

For det første er hovedparten af de danske varmegværker amba-selskaber – d.v.s. brugerejede. Der sidder en bestyrelse, der hvert år skal stå til ansvar for den produktion og distribution af varme det enkelte

varmeværk forestår, og hermed også den varmepris forbrugerne skal betale. En sådan bestyrelse kan væltes, når det passer forbrugerne.

For det andet har der fra centralt side løbende været tiltag, der har gjort det besværlig for den enkelte bestyrelse at skabe sig det fornødne overblik over rammerne for driften af det enkelte værk. Her kan nævnes skiftende afgifter på energikilder, tilskud af forskellig art, energibesparelser, selvevaluering, m.v. – altså hele tiden tiltag, der influerer på varmeprisen.

For det tredje kan det enkelte varmeværk ikke ”ophobe” overskud uden at angive anvendelsesformål – og sådanne overskud skal være brugt senest 5 år efter hensættelsen.

For det fjerde skal Energitilsynet godkende de varmepriser, det enkelte varmeværk ved afslutningen på et regnskabsår udmelder for det følgende år. Der er således kontrol fra såvel forbrugere som statslige myndigheder, hvad angår det enkelte varmeværks økonomi.

For det femte så har ingen centrale myndigheder fundet det relevant ind til nu, at udmelde hvilke energikilder der fremadrettet bør anvendes til varmeproduktion, hvilket bevirker at der sidder mange bestyrelser og er usikre på, hvad et fremtidigt produktionsudstyr skal baseres på – sol, vind, biomasse, biogas, geotermi, affald, proces- eller overskudsvarme, etc. Udviklingen går simpelthen så hurtigt, at afskrivningstiden nødvendigvis skal være kort af hensyn til, at nye og mere effektive løsninger kan komme på markedet ”næste dag”, og dermed gøre gårsdagens investeringer urentable.

For det sjette så står specielt de mindre varmeværker overfor meget store udfordringer i forhold til de nye retningslinjer for byggeri. De øgede krav om højisolerede huse skaber behov for lavtemperatur i dele af forsyningsnettet, og hvorledes opnås det mest økonomisk med en blanding af ældre og nyere huse?

Sidst men ikke mindst har de mange naturgasfyrede decentrale kraftvarmeværker ”en bombe” under deres økonomi. Grundbeløbet falder bort i 2019, hvilket for mange varmeværker betyder en væsentlig forringelse økonomisk set, og en stigning i varmeprisen der på ny bringer den kollektive varmeforsyning i problemer.

Derfor kære energiminister. Gør nu brug af den viden aktørerne til stadighed frembringer. Saml alle de erfaringer op som mange udviklingsprojekter har indsamlet, og lad disse påvirke de rammer, der gives fra central side til varmeproduktionen. Ud fra lokale forhold skal du så lade rammerne muliggøre, at de lokale varmeværker finder den mest optimale løsning med udgangspunkt i lokale forhold. Dermed får du en udvikling skabt fra bunden baseret på viden genereret af aktørerne, og dermed også en engageret og udviklingsorienteret bestyrelse på de enkelte varmeværker. Det vil fremme effektivitet og dermed også en varmepris der er så lav som der gives mulighed for – ellers vil bestyrelsen blive væltet.

Kjeld Kærgaard Jensen
Vestergaardsvej 37
9293 Kongerslev